

KOLONIALE WANDELING WIJHE: KOLONIALE NOTABELEN

Verhalen

Jean Jacques Rambonnet (1864-1943)

Jean Jacques Rambonnet (1864-1943) werd geboren in Wijhe aan de Stationsweg 11. Zijn vader mr. Frédéric Louis Rambonnet (1827-1900) was burgemeester van Wijhe. Jean Jacques is een van de bekendste leden van de familie Rambonnet geworden. Hij was onder anderen Nederlands viceadmiraal, minister van Marine, minister van koloniën en ook nog in het bezit van de Militaire Willems-Orde. Rambonnet kreeg zijn opleiding aan het Koninklijk Instituut voor de Marine in Willemsoord. Van 1883 tot 1896 voer hij in diverse functies op verschillende schepen in de wateren naar en rond Nederlands-Indië. Na zijn benoeming tot officier-instructeur bij het Koninklijk Instituut voor de Marine te Willemsoord in 1897 werd Rambonnet in 1904 benoemd tot commandant van het flottieljevaartuig Mataram. In die functie nam hij dat jaar deel aan de expeditie naar de eilanden Flores en Adonare in Oost-Indië. In Oost-Indonesië was het Nederlandse koloniale gezag rond 1900 vaak nog heel zwak of het bestond louter op papier en trokken vorsten, dorpschefs en de bevolking zich weinig aan van de koloniale geboden en verboden. Om hen in het koloniale gareel te dwingen werden zogenaamde 'tuchtigingsexpedities' uitgevoerd. Zo'n expeditie begon vaak met een kustbombardement door een marineschip, gevolgd door een actie van een landingsdivisie van mariniers. Op Adonare gingen 30 man aan land; op Flores 150 mariniers onder leiding van Rambonnet. Dorpen werden platgebrand, de schefs en bevolking gestraft met hoge boetes en de verzetsleiders veroordeeld tot dwangarbeid. Alleen op Adonare stuitte de mariniers op felle tegenstand. Voor zijn aandeel in de expeditie werd Rambonnet benoemd tot Ridder in de Militaire Willems-Orde. Hij hield op 8 november 1906 een lezing over de expeditie in een vergadering van de leden van de Marine-Vereniging. Deze werd later opgenomen in de verslagen van de vereniging. De lezing ging onder meer ook over het verbranden van kampongs te Flores door de inheemse hulpstroepen die de mariniers hadden vergezeld. Na terugkeer in Nederland bleef Rambonnet betrokken bij de Marine. In 1913 werd hij benoemd tot minister van Marine. In die functie kreeg hij tijdens WO I te maken met aanvallen op Nederlandse schepen en met eisen van de oorlogvoerende partijen. Toen zijn collega van buitenlandse zaken de Engelsen toestond een van de schepen van een Nederlandse handelsvloot te doorzoeken achtte hij dat in strijd met de regels voor neutrale landen. Hij trad af en werd door koningin Wilhelmina, die hem nadrukkelijk steunde, twee dagen na zijn aftreden benoemd tot kamerheer. Inmiddels was hij bevorderd tot schout-bij-nacht. In 1922 volgde zijn benoeming tot viceadmiraal titulair. Rambonnet overleed in 1943 en werd begraven op de Algemene Begraafplaats in Den Haag.

Johan Lubbert Umbgrove(1759-1826)

Johan Lubbert Umbgrove geboren in Arnhem trouwde in 1785 met Constantia Cornelia Alting, dochter van Willem Arnold Alting, die van 1780-1797 gouverneur-generaal van Nederlands-Indië was. Umbgrove zelf arriveerde in 1783 in Indië waar hij diverse functies in dienst van de VOC bekleedde. Zijn vader was resident te Saporoea (Molukken). In 1792 vertrok hij, rijk geworden in Indië, weer naar Nederland. Zijn fortuin dankte hij aan de exploitatie van een suikermolen en de handel in opium die hij leverde aan de Chinezen. Na

terugkomst in Nederland ging hij wonen op het buiten Wengelvelde in Wijhe. In 1806 werd Johannes Rudolph van den Bergh (1789- 1817) bij de familie Umbgrove in de kost gedaan. Zijn vader Johannes Gerardus van den Bergh was zowel resident aan het hof van de sultan van Yogyakarta als dat van Surakarta geweest. Samen met zijn zoon keerde hij in 1806 terug naar Nederland en bracht hem onder bij de familie Umbgrove. De kostganger trouwde in 1810 met Johanna Christina, de dochter van Umbgrove tot groot genoegen van wederzijdse ouders. Het echtpaar kreeg drie zonen waarvan de oudste Jean Lubbert in 1812 geboren werd. In 1816 vertrok het gezin tot verdriet van Umbgrove naar Indië. Na de bestuursoverdracht in 1816 waarbij Nederlands-Indië door de Britten weer aan Nederland werd teruggegeven, werd Johannes Rudolph van den Bergh, 27 jaar oud, benoemd tot resident van Saparoea (Zuid-Molukken) met een salaris van 600 gulden per jaar. Het gezin arriveerde op het eiland in 1817. Binnen drie maanden kwam de bevolking, die ontevreden was over de terugkeer van het Nederlandse gezag, in opstand. Hun leider Thomas Matulesia(1782-1817) beter bekend als Pattimura was sergeant-majoor in het door de Britten opgerichte Ambonezenkorps geweest. Dit uit vierhonderd man bestaande korps werd door de Nederlanders ontbonden. Dat betekende dat de manschappen hun inkomen verloren. Op 3 mei 1817 werd tot een gewapende opstand besloten. Van den Berg werd gewaarschuwd, maar geloofde de boodschapper niet en liet hem met een rotanstok afranselen. Het fort Duurstede waar de residentsfamilie van den Bergh woonde werd bestormd en de hele bezetting van het fort inclusief de residentsfamilie werd vermoord. Later bleek dat alleen de oudste zoon van het residentsgezin Jean Lubbert, de moordpartij overleefd had. Pattimura werd gevangen genomen en in november 1817 opgehangen.

Hendrik Krooneman (1839-1902)

Hendrik Krooneman ging op 18 jarige leeftijd naar De Rijkskweekschool voor Militaire Geneeskundigen in Utrecht. Hij was de oudste zoon van Jan Cornelis Krooneman(1816-1872) loodgieter te Zwolle. Na vier jaar ronds Hendrik zijn studie af en wordt hij benoemd als officier van gezondheid 3^e klas in het Nederlandse leger in Oost-Indië. Hij trouwt in 1861 met Johanna de Mandt (1837-1889). Het echtpaar vertrekt een maand later naar Indië waar zij na vier maanden in Batavia arriveren. In mei 1862 wordt hij bij het garnizoen in Ngawi in Oost-Java geplaatst. Daar wordt hun oudste dochter geboren. Op zijn verzoek krijgt hij in 1870 eervol ontslag uit het leger. Hij gaat verder als civiel arts en gaat op het eiland Billiton wonen. Hier worden nog twee dochters geboren. In 1875 vertrekt de familie naar Nederland en vestigt Krooneman zich als praktiserend geneesheer in Wijhe. Dat is niet toevallig omdat een groot deel van de familie Krooneman in de 19de eeuw in Wijhe woonde. Hij gaat met zijn gezin in het huis De Cloeze wonen boven aan de Nieuwedijk nr. 26 in Wijhe en houdt daar ook praktijk. Het huis werd eerder ook door een arts bewoond. Zijn oudste dochter Hendrika Maria is apothekersassistente en helpt haar vader in zijn praktijk. Hendrik Krooneman overlijdt in 1902 op 62 jarige leeftijd in Wijhe. De artspraktijk wordt door zijn schoonzoon die getrouwd is met zijn tweede dochter overgenomen. Zij woonden in het vlakbij gelegen Huize Wijhezicht in Wijhe.

Orgel in de Nicolaaskerk

Jean Lubbert van den Bergh(1812-1892), de kleinzoon van Umbgrove, werd gered door Salomon Pattiwaël, een personeelslid van de residentsfamilie. De jongen had enkele klewanghousen over zijn hoofd gekregen, maar was niet dood. Toen het Nederlandse gezag weer hersteld was, werd het kind aan de Nederlanders overgedragen. Via familie in Batavia kwam Jean Lubbert tenslotte bij zijn grootvader op Wengelvelde in Wijhe terecht. Zijn kleinzoon bleek onhandelbaar en werd op een kostschool geplaatst. Dat neemt niet weg dat zijn grootvader Johan Lubbert Umbgrove heel blij was dat een van zijn kleinzonen behouden was teruggekeerd naar Nederland. Uit dankbaarheid schonk hij in 1821 aan de dorpskerk een orgel. Jean Lubbert was erbij samen met zijn grootvader toen het orgel werd ingewijd. Umbgrove stelde wel enkele voorwaarden aan het gebruik van het orgel: voor hem en zijn erfgenamen moesten twee plaatsen op het orgel worden gereserveerd zolang ze op Wengelvelde woonden. De twee plaatsen mochten uitsluitend door mannelijke erfgenamen bezet worden. De tweede voorwaarde was dat het orgel en het opschrift in de afgeleverde staat onderhouden moest worden en er nimmer enige verandering mocht worden toegestaan. Samen met het wapen van de familie Umbgrove boven op het orgel moest het als een monument tot zijn herinnering blijven. Het opschrift luidde: *Johan Lubert Umgrove, Oud Opperkoopman en Resident van Cheribon in Oost-Indiën, Lid der Provinciale Staten van Overijssel en Heer van Wengelvelden heeft dit orgel laten oprigten en aan den Godsdienst toegewijd in het jaar 1821.* Umbgrove stierf in 1826 op Wengelvelde. Zijn kleinzoon Jean Lubbert trouwde in 1835 met Constance Gerardine Castendijk. Dankzij haar werd hij toch nog een ordentelijk en gerespecteerd mens, raadslid en wethouder van de gemeente Rheden.

Bronnen

<https://isditleuk.nl/plaatsen-in-noord-holland/de-koog-leuke-dingen-doen-in/>

<https://docplayer.nl/5226873-Van-johannes-gerardus-van-den-bergh-tot-jean-lubbert-van-den-berg-van-saparoea-de-geschiedenis-achter-een-opvallende-familienaam.html>

Henk Dijk, Aart van Beek ea, *De Nicolaaskerk in Wijhe. Een reis door de tijd* (Uitgeverij DeJongeBeth 2014)

https://nl.wikipedia.org/wiki/Jean_Jacques_Rambonnet

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Pattimura>

<http://www.timkrooneman.nl/zwolle.htm>

Koloniaal verslag 1905